TÜRK-İSLÂM MEDENİYETİ

AKADEMİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Yılda iki kez yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir.

Editör:
Prof. Dr. Mehmet AYDIN

Editör Yardımcıları:
Yrd. Doç.Dr. Dicle AYDIN
Yrd. Doç. Dr. Ahmet ARAS

Yayın Sekreteryası:
Yrd. Doç. Dr. Ahmet ARAS
Yrd. Doç. Dr. Dicle AYDIN

Sayı: 10 / Yaz
KONYA - 2010

PROF. DR. CEMAL SOFUOĞLU, PROF. DR. ABDÜLKADİR ŞENER, PROF. Dr. MUSTAFA YILDIRIM'IN HAZIRLADIKLARI YENİ BİR MEAL ÜZERİNE MÜLAKAT

Ahmet ARAS*

Bir süre önce İzmir İlahiyat Fakültesi'nden üç hocamızın; Prof. Dr. Abdülkadir Şener, Prof. Dr. M. Cemal Sofuoğlu ve Prof. Dr. Mustafa Yıldırım'ın imzasını taşıyan bir Kur'an-ı Kerim meali yayınlandı. Türkçe'de tedavülde onlarca meal bulunduğu halde, hocalarımızın da bir meal yayınlamalarını ilk anda doğrusunu isterseniz yadırgadık. Ve meali biraz inceleyip ne gibi yenilikler getirmişler, farklı bir bakış açısı ele almışlar mı, neden yeni bir meal hazırlama ihtiyacı duymuşlar gibi sorular kafamızı meşgul etti. Sonuçta bu konuda hocalarımızla bir mülakat yapma yoluna gittik. Aşağıda bu ve buna benzer soruların cevaplarını bulacaksınız.

Aras: Muhterem hocalarım, sizi bir meal hazırlamaya sevk eden amiller nelerdir? Öncelikle bu soruyu sormak istiyorum ki daha sonraki soruları onun üzerine bina edebileyim.

Sofuoğlu: Sayın Aras, bu sorunuzun cevabı aslında mealin önsözünde vardır. Bununla birlikte daha geniş bir şekilde ele alalım. Bazı meslektaşlarımız bağışlasınlar, şöyle düşünüyorlar: Kendi mesleğimle ilgili olarak bir kitap hazırlayamadım; ve geride kalanlarıma ilmi bir miras bırakamıyorum. Ne yapabilirim? Diyor ve en kolay yolu bir meal hazırlamakta buluyorlar. Üç beş meali bir araya getirerek ve bazı kelimeleri ve cümleleri değiştirerek yeni bir meal meydana getiriyorlar. Bütün mealler incelendiği zaman birbirlerinden büyük ölçüde yararlandıkları kolayca anlaşılabilir. Özellikle Elmalı merhumun eserinin telif hakları kanununa göre basım ve yayımının serbest hale gelmesi yukarıda belirttiğimiz şekilde düşünen birtakım insanları harekete geçirmiş; onun gerek tefsirini gerekse meal kısmını değişik şekillerde sadeleştirerek yeni mealler türetmişlerdir. Mevcut mealler incelendiğinde birçoğunun birbirinin kopyası olduğu ve Kur'an-ı Kerim'in anlamına yeni bir anlam katmadıkları görülür. Bütün mealler Kur'an-ı Kerim'deki kıraat farklarına yer vermezler. Bu farkların doğurduğu değişik anlamlar ancak tefsirlerin satırları arasında yer alır. Bir diğer husus, hemen hemen bütün meallerde zamirlerin nereye raci olduğu dikkate alınmamıştır. Oysa herkes bilir ki zamirin nereye raci olduğunu anlamadan ayete doğru bir anlam verebilmek mümkün değildir. İşte bu ve buna benzer sebeplerle biz dilimizde bizim düşündüğümüz şekilde Kur'an-ı Kerim'in

* Yrd. Doç. Dr. Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi Öğretim Üyesi

anlamlarını yansıtan bir meal bulunmadığı kanaatine vararak böyle bir meal hazırlama işine giriştik.

Aras: Meali hazırlarken nasıl bir yöntem uyguladınız?

Şener: Belli bir metod uyguladık denemez. Belki de bütün metodlardan yararlandık diyebiliriz. Öncelikle şunu belirtelim ki her üçümüzün Kur'an-ı Kerim ile meal hazırlamadan önce çok ciddi bir hazırlık dönemi yaşadığımız bir vakıadır. Cezayir'de bir süre Kur'an ilimleri dersleri verdim. Bu dersler esnasında Kur'an-ı Kerim ile daha yakından ilgilenme imkanı bulduğumu ifade etmeliyim. Biraz önce de belirttiğimiz gibi, Türkçemizde halkın kolayca anlayabileceği mecaz, istiare, temsili ifadeler vb. diğer edebi unsurları dilimize yansıtacak bir meal göremedik. Arkadaşlarımın da aynı şekilde bir endişe içinde olduklarını yazdıkları kitaplarda bir ayet verecekleri zaman büyük sıkıntıya düştüklerini müşahede ettim. Biz Kur'an-ı Kerim üzerinde; tabii değişik konulardaki çeşitli ayetler üzerinde uzun zaman müzakere ettik, tartıştık. Bütün bunlar bizi belli bir metoda bağlı kalmadan ama her türlü metoddan da yararlanarak bir meal hazırlamaya sevk etti. Ne kadar başarılı olduğumuzu takdir etmek okuyucunundur. Muhammed Esed'in meali yayınlandığında biz epeyce mesafe almış idik. Onu görünce bizim düşündüğümüz gibi bir meal olduğunu zannederek önce çalışmaktan vazgeçelim diye düşündük. Daha sonra sözkonusu meali incelediğimizde onun da bizim tasarladığımız gibi bir meal olmadığını gördük ve devam kararı aldık.

Aras: Mealin hazırlanması ne kadar sürdü?

Yıldırım: Bunu iki kısımda mütalaa edebiliriz. İlki hazırlık dönemi. Bu dönemi on beş yıl kadar gerilere götürebiliriz. Yazım safhası ise sekiz yıl kadar sürmüştür. Biz her ayet üzerinde birlikte durmayı kendimize bir ilke edindik. Kur'an-ı Kerim'i kendi aramızda taksim etmek gibi bir yola kesinlikle gitmedik. Tercüme ettiğimiz bölümleri, adeta bir demlenmeye bıraktık ve bir süre sonra onları tekrar ele aldık. Birinci baskısı yayımlandıktan sonra bir çok meslektaşımızla görüşerek onların tenkitlerini aldık. Sonuçta ikinci baskıda bazı format değişikliklerine gittik. Anlam bakımından ise bir-iki değişiklik yaptık. Bizim çalışmalarımız devam etmekte, daha uygun, daha doğru ve daha güzel anlamlar bulduğumuz zaman onları yeni baskılara eklemeyi düşünüyoruz. Bir örnek vermek gerekirse, Maide Suresi'nin 115. ayetini verebiliriz. Bu ayet, Hz. İsa'nın havarilerinin ondan Allah'a dua ederek gökten bir sofra indirmesini istemeleriyle ilgilidir. Ayet genellikle 'Ben onu size indireceğim' şeklinde tercüme edilmektedir. Biz de buna yakın bir tercüme etmiş idik. Ancak daha sonraki incelemelerimiz sonucunda '... Ben bu sofrayı size indirmesine indiririm...' şeklinde çevirdik. Bu çeviri kanaatimizce ayetin anlamını daha iyi

yansıtmaktadır. Diğer bir örnek İsra Suresi'nin ilk ayetidir. Burada bütün değişiklikleri vermek niyetinde değiliz. Ancak okuyucunun bizi devamlı bir arayış içinde görmesini ve Kur'an'ımızı Müslüman halkımıza daha doğru bir şekilde yansıtabilmenin çabası içinde olduğumuzu bilmesini isteriz.

Aras: Hocam mealde kullandığınız dil konusunda bilgi verir misiniz?

Sofuoğlu: Sayın Aras öncelikle şunu ifade edelim: Dilimiz; güzel Türkçemiz aslında çok zengin bir dildir. Ancak dilimiz üzerinde tarih içerisinde birtakım oyunlar oynanmış ve hala oynanmaktadır. Dolayısıyla Türkçemizin bir ilim dili olması zorlaşmaktadır. Bazı üniversitelerimizde Türkçe'nin dışındaki dillerle eğitim yapılması, teknolojik gelişmelerin Türkçe üzerinde hakimiyet kurması, halkımızın ciddi bir dil bilincinin olmaması, çeşitli devirlere göre farklı Türkçelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Dil bir milletin hafızasıdır. Dilsiz bir millet yaşayamaz. Bu konuda daha çok şey söylenebilir. Ancak biz bu kadarla yetinerek mealde kullandığımız dile dönelim. Ne ağdalı bir dil kullanıp okuyucuyu bıktırmak ne de herkesin bilmediği birtakım yeni kelimeleri kullanarak ucube bir meal meydana getirmekten kesinlikle kaçındık. Dilimiz yaşayan Türkçemizdir. Batı kökenli kelimelere sanıyorum hiç yer vermedik ve dilimizin Kur'an gibi ilahi bir kitabı belli ölçülerde de olsa tercüme için yeterli olduğunu göstermeye çalıştık. Bunu yüzde yüz başarmanın mümkün olmadığı ortadadır. Çünkü Arapça kendine özgü birtakım niteliklere sahip bir dildir. Tarih boyunca işlenegelmiştir. Türkçe ise Arapça gibi işlenmemiş ve biraz önce ifade ettiğimiz nedenlerle gelişme imkanı bulamamıştır. Kur'an'daki bazı kavramları ise bu konuda düşünen insanlar takdir edeceklerdir ki tek bir kelimeyle karşılamak imkansızdır. Takva kavramını ele alalım. Bu kavram değişik meallerde farklı şekillerde karşılanmaya çalışılmıştır. Takva kavramının geçtiği ayetler incelendiği zaman her ayette aynı anlama gelmediği, ayetin kurgusuna göre değişik bir anlam kazandığı görülür. Bu kavram bazen Allah'ın azabından korkmayı ifade ederken bazen de sorumlu, dikkatli, duyarlı, bilinçli olmayı ifade eder. Daha açık bir ifadeyle bu ve buna benzer kavramların ayet içerisinde ayetin konumuna göre nasıl bir anlama geldiği üzerinde durduk. Bu bakımlardan her kesimden okuyucu Kur'an-ı Kerim'i daha iyi ve daha doğru bir şekilde anlama imkanı bulacaktır.

Aras: Muhterem hocalarım, biraz önce Kur'andaki bazı farklı kıraatlerden söz ettiniz. Sanıyorum bu kıraat farklarını dikkate alarak meal hazırlayanlar ilk sizsiniz. Neden böyle bir yola gittiniz?

Şener: Kur'an-ı Kerim bilindiği üzere yedi harf üzerine nazil olmuştur. Yani birtakım farklı kıraatlere sahiptir. Bu farklı anlamlar tefsir kitaplarının kıyısında köşesinde yer almakta ancak meallere yansıtılmamaktadır. Meal hazırlayanlar

ise genellikle bu tür ayetleri kendi anlayışlarına göre tercüme etme yoluna gitmektedirler. Bize göre böyle bir tercüme okuyucuyu mütercimin anlayışı doğrultusunda şartlandırmak, adeta ona saygı duymamaktır. Biz okuyucuyu şartlandırmakla değil ona doğru bilgi vermekle yükümlüyüz. Bir örnek olarak Maide Suresi'nin abdest ile ilgili ayetini zikredelim. Ayet Türkçe'deki bütün meallerde 'ayaklarınızı yıkayın' şeklinde anlaşılmaktadır. Bu husus ayette 'ercüleküm' kelimesinin meftuh okunmasından kaynaklanmaktadır. Oysa konuyla yakinen ilgilenenler bilmektedirler ki kıraat imamlarının çoğunluğu kelimeyi 'ercüliküm' şeklinde kesreyle okumaktadırlar. Bu durumda anlam 'ayaklarınızı mesh edin' şeklinde olmaktadır. Bilindiği üzere abdest alırken ayakların yıkanması veya mesh edilmesi konusunda mezhepler arasında çok farklı görüşler vardır ve bu görüş farkından dolayı mezhep mensupları birbirlerini itham edecek derecede davranışlar sergileyebilmektedirler. Dolayısıyla biz, bu tür konularda kavgaya gerek olmadığını, ayetin her iki anlama da uygun olduğunu, bundan ötürü bu konuda kavga etmenin de boş olduğunu ortaya koymuş oluyoruz. Burada söylemek istediğimiz diğer bir nokta şudur: Mütevatir olan kıraat farklarını ayetin tercümesinde verdik. Mütevatir olmayan ama önemli bir anlam taşıyan farklı okuyuşları ise dipnotta vermeyi uygun gördük.

Aras: Kullandığınız kaynaklar hakkında bilgi verir misiniz?

Sofuoğlu: Hemen hemen bütün kaynakları görmeye çalıştık. Şamile adlı bir programdan faydalandık. Bu program bildiğiniz üzere elli civarında tefsir kitabını içermektedir. Bunun dışında hadis kitaplarından da –dipnotlarda hadisleri vermemekle birlikte- yararlandık. Burada üzerinde önemle durmak istediğim bir kitap da Maturidi'nin Tevilat'ıdır. Bizde birkaç yazma nüshası mevcut idi. Biz çalışmayı bitirdiğimizde eserin Şam'da yayınlandığını haber aldık ve hemen getirttik. Faydalandığımız yerleri matbu nüshadan mukayese ettik. Dolayısıyla mealimiz Maturidi yorumunu esas almıştır diyebiliriz. Bunun dışında İslam öncesi Arap tarihi ve kültürü ile ilgili bazı ana kaynaklara müracaat ettik. Bilindiği üzere Kur'an-ı Kerim'de Hıristiyanlık, Hz. İsa, Yahudilik ve Hz. Musa önemli bir yer işgal eder. Dolayısıyla bu konularda da belli başlı eserlere başvurduk. Öyle ki Sümerlere kadar varan bir tarih içerisindeki kültür unsurlarını araştırmayı vecibe bildik. Yeterli derinlikte olmasa bile, Hint dinleri ve kültürüyle ilgili bilgiler edinmeye çalıştık. Bütün bunlar bizi Dinler Tarihi ile ilgili meseleleri araştırmaya sevk etti. Özellikle Yahudi kültür ve edebiyatının Kur'an'ın anlaşılmasında bilinmesinin elzem olduğunu gördük. Ne yazık ki bu konuda gerekli donanımıma sahip olmamız ve ülkemizde konuyla ilgili kaynak eserlerin azlığı bizi sıkıntıya soktu. Burada şunu ifade etmek isterim ki, ilahiyat alanında bu konuları çok iyi bilen ilim adamlarına şiddetle ihtiyaç vardır. Ve bu konular geniş bir ilim adamları kadrosuyla çözülebilir. Şunu da unutmamak gerekir ki, Kur'an'ın dili ve üslubu,

alanla ilgili pek çok eser bulunmasına rağmen bilimsel bir nitelikte ortaya konmamıştır. Kur'an'daki bazı kavramlar üzerinde yeterli çalışmaların yapılmamış olması düşündürücüdür. Yukarıda takva kavramından söz ederken bir nebze değindiğimiz gibi, Kur'an'da incelenmesi gereken daha bir çok kavram vardır. Bütün bunlar Kur'an'ın dilinin ve üslubunun, onun bir din ve ahlak kitabı olmasının yanı sıra bir edebiyat eseri olarak da incelemenin gerekli olduğunu da göstermektedir. Bütün bunlar geniş bir kadronun yapması gereken işlerdir. Bu eksikliği gidermek üzere ülkemizdeki birçok ilim adamıyla görüşmeler yaparak bu eksiği gidermeye çalıştık. Netice olarak şu gerçek ortaya çıkmaktadır ki; ülkemizde temel İslam bilimleri alanında çalışanlar kendi ana bilim dallarına ilave olarak arkeolojiden sosyolojiye, dinler tarihinden psikolojiye kadar çeşitli dallarda belli bir birikim edinmek zorundadırlar.

Aras: Sayın Hocam, bu kadar çok kaynaktan yararlandığınıza göre, diğer meallerden farklı olarak mealinizin ne gibi özellikleri vardır? Bize bunu örneklerle açıklayabilir misiniz?

Yıldırım: Şöyle söylersek belki meramımızı daha iyi ifade etmiş oluruz. Lâfzî tercümeden kaçındık ve ayetin ne dediğinden ziyade ne demek istediğini ön plana aldık. Şimdi size İngilizce'den bir örnek vereyim. Şiddetli yağmuru ifade etmek için 'Its raining cats and dogs' şeklinde bir deyim kullanılır. Bunu lâfzen tercüme edecek olursak 'gökten kedi köpek yağıyor' dememiz gerekirdi. Arapça'da da buna benzer birtakım deyimler vardır. Bu deyimleri lâfzen tercüme ettiğimiz zaman metin anlaşılmadığı gibi, tuhaf anlamlar da çıkabilir. Mesela Bakara Suresi'nin 189. ayetindeki 'evlere arkadan girmek' deyimi çok kere lâfzen tercüme edilmekte ve ayet anlaşılmamaktadır. Oysa bunun kişiye onun ilgilendirmeyen sorular sormak anlamında bir deyim olduğu dikkate alındığında anlam yerine oturmaktadır. Bu duruma başka bir örnek daha vereyim: Saffat Suresi'nin 88–89. ayeti diğer meallerde şöyle tercüme edilmektedir: '...İbrahim yıldızlara şöyle bir baktı ve ben hastayım dedi...' Şimdi söyler misiniz yıldızlara bakmanın Hz. İbrahim'in hasta olmasıyla ne ilgisi vardır? Ayet lâfzen tercüme edilince ayetten tuhaf bir anlam çıkmakta ve asıl anlam kaybolmaktadır. Oysa bu mecazi bir deyimdir ve kişinin kafasında tasarladığı şeyi ifade eder. Bu durumda ayet '... İbrahim kafasında bir şey tasarladı ve ben hastayım dedi...' şeklinde tercüme edilmelidir. Ahmet Bey, bildiğiniz üzere Arap dilinde harf-i cerlerin yani öntakıların çok önemli bir yeri vardır. Bu cümleden olmak üzere, Enam Suresi'nin 123. ayetini örnek verebiliriz. Ayet hemen bütün meallerde '... böylece biz her beldede oralarda bozgunculuk yapmaları için günahkarlarını liderler yaptık...' diye tercüme edilmektedir. Mütercimlerimiz ayetteki 'liyemküru' kelimesinin başındaki 'li' harfini illet, yani nedensellik lâmı olarak almakta ve yanlış tercüme etmektedirler. Hâlbuki söz konusu harf bu ayette sonuç bildirmektedir. Bu durumda mana şöyle olmalıdır: 'İşte biz (Mekke'de olduğu gibi) her beldede günahkarlara iktidar olma fırsatı

tanırız. Sonuçta onlar (kendi kötü emelleri uğruna) orada türlü türlü hilekârlık yaparlar, tuzaklar kurarlar...'. Ayetteki 'lam' harfini illet lamı olarak aldığımız zaman Kur'an'ın veya İslam'ın Allah anlayışı yanlış tanıtılmakta ve insanlar yanlış yönlendirilmektedir. Bizim yaptığımız tercümeyle sahih bir Allah anlayışı topluma yerleşecek ve Kur'an gelecek nesillerce daha doğru anlaşılacaktır diye düşünüyor ve bundan mutluluk duyuyoruz. Sayın Aras, kısaca söylemek gerekirse, bizim mealdeki anlamlar diğer meallerdekinden yüzde on beş ila yirmi arasında farklılık arz etmektedir diyebiliriz. Derginizin kısıtlı sayfalarını bu örneklerle doldurmak istemem.

Aras: Sayın Hocam son olarak neler söylemek istersiniz?

Sofuoğlu: Bu meal, Türk okuyucunun Kur'an'ı, dolayısıyla İslam'ı anlamasında bir zihniyet değişikliğine yol açacak hususiyetleri taşımaktadır. Bazı ayetlere verilen farklı anlamlar veya açıklamalar Kur'an'ı anlamadığı için ona yabancılık çeken, diğer bir ifadeyle inandığı fakat anlamlarını tam kavrayamadığı için Kur'an'ı savunmakta zorluk çeken bazı kişilere bir ışık kaynağı olacaktır. Nuh Peygamber'in 950 sene yaşaması konusunda getirdiğimiz farklı anlam ve yorum buna örnek olarak gösterilebilir. Aslında bizim yaptıklarımız sadece bunlardan ibaret değildir. Tetkik edildiğinde bu mealin çok farklı bir meal olduğu görülecektir. Bu meal bizim hayatımızın kitabıdır. Kur'an'ı, dolayısıyla İslam'ı anlamak isteyenler bu meale bakma mecburiyetini hissedeceklerdir diye düşünüyoruz. Bu ve benzeri nedenlerle bu meal aynı zamanda bir medeniyet projesidir. Kur'an'ı Kerim'i bu açıdan okuyan Müslümanlar, Kur'an'ın gölgesinde yeni ve çağdaş bir medeniyet kurmaları gerektiğini ve bunun bir görev olduğu bilincini kazanacaklardır. Günümüzde ülkemizde bir kısım cemaatler belli mealleri okumakta, hatta bir mealin adı zikredildiği zaman filan cemaatin mealidir şeklinde bir kanaat oluşmaktadır. Bizim mealimiz hiçbir tarikatın veya cemaatin meali değildir. O, bütün Müslümanlara hitap eden ve bütün İslam dünyasını uyandırmak gibi yüce bir amaç taşıyan bir mealdir. Görebildiğimiz kadarıyla böyle bir meal Batı dillerinde de yoktur. Taşıdığı bu özellikler itibariyle alanında bir ilktir. Yanılmayan yegâne varlık Allah'tır. Beşer elinden çıkan her kitapta bir takım eksik veya yanlışların bulunması doğaldır. Biz her türlü tenkide ve katkıya açığız. Değerli okuyucularımızdan gerekli ilgiyi bekliyor ve Allah'ın bu yolda çalışanlara kolaylıklar sağlamasını niyaz ediyoruz.

Aras: Muhterem Hocalarım böyle bir Meal hazırlamış olmak ve dergimiz için bu mülakata katılmış olmanızdan dolayı teşekkür ederim.

Prof. Dr. Abdülkadir Şener

1933'te Yozgat Boğazlıyan Devecipınar'da doğdu. Ezher Üniversitesi'nde okudu. Bir süre öğretmenlik ve müftülük yaptı. 1966'da Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ni bitirdi. Aynı fakültede İslam Hukuku alanında 1970'de doktor, 1978'de doçent oldu. 1985'te D.E.Ü. İlahiyat Fakültesi'ne profesör olarak atandı. Burada dekan yardımcılığı ve bölüm başkanlığı gibi görevlerde bulundu. 1986'da Cezayir'de Oran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde tefsir dersleri verdi. 1999 yılında emekli oldu. Arapça, İngilizce ve Farsça bilen Şener, evli ve dört çocuk babasıdır.

Prof. Dr. M. Cemal Sofuoğlu

1941 yılında Kütahya'nın Simav ilçesine bağlı Şenköy'de doğdu. Simav Osmanbey İlkokulu'ndan sonra ortaöğrenimini İzmir ve Nazilli'de tamamladı. 1966 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ni bitirdi. Bir süre öğretmenlik yaptı. 1972 yılında aynı fakülteye araştırma görevlisi olarak girdi. 1977 yılında İlahiyat doktoru, 1983'te doçent oldu. 1985 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne atandı. 1989 yılında Profesör oldu. Bu arada 1 yıl Bağdat'ta, 2 yıl Kahire'de bilimsel araştırmalarda bulundu. İki dönem İlahiyat Meslek Yüksek Okulu Müdürlüğü yaptı. Bir dönem Kazakistan Yesevi Üniversitesi'nde çalıştı. 2008'de D.E.Ü. İlahiyat Fakültesi'nden emekli oldu. Ulusal ve uluslararası kongrelerde tebliğler sundu; çeşitli Avrupa ülkelerinde konferanslar verdi. İslam Dini ve Esasları ve adlı eseri yeni görüş ve yorumlarıyla dikkat çekti. Son olarak arkadaşlarıyla birlikte hazırlamış oldukları Yüce Kur'an ve Açıklamalı-Yorumlu Meali yayınlandı. Bu meal kıraat farklarına yer vermesi açısından bir ilktir. Arapça ve İngilizce bilen Sofuoğlu evli ve üç çocuk babasıdır.

Prof. Dr. Mustafa Yıldırım

1957'de Eskişehir'de doğdu. İlkokuldan sonra hafızlığını tamamladı. 1974 yılında Kütahya İmam Hatip Lisesinden, 1979'da İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünden mezun oldu. 1986 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Haseki Eğitim Merkezi Arapça ihtisas kursunu bitirdi. 1988'de MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde İslâm Hukuku anabilim dalında yüksek lisansını, 1995 yılında DEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde aynı anabilim dalında doktorasını tamamladı. Kasım 2000 döneminde İslâm Hukuku anabilim dalında doçent unvanını aldı. 1978-1992 yılları arasında Hafız Abdurrahman Gürses Hoca'dan kıraat dersi okudu ve icazet aldı. 11 yıl imam hatiplik, 9 yıl hizmet içi eğitim merkezi öğretmenliği olmak üzere toplam 20 yıl Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde görev yaptı. 1994-1998 yılları arasında DEÜ İlahiyat Meslek Yüksekokulu'nda Kur'an-ı Kerim, Ekim 1998'den itibaren de DEÜ İlahiyat

Fakültesi'nde İslâm Hukuku öğretim görevliliği görevlerinde bulundu. 03.07.2001'de aynı anabilim dalına doçent olarak atanan hocamız evli ve iki çocuk babasıdır

İsteme Adresi: tibyanyayincilik@gmail.com

Telefon: 0232-4597778

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınevlerinden ve internet kitap satış sitelerinden de temin edilebilir.

http://www.yorumlumeal.com/index_files/Page449.htm adresinde yazarların fotoğrafları alınabilir.